

RAAP-NOTITIE 6236

Plangebied Nijverheidsweg 7 in Nijeveen

Gemeente Meppel

Archeologisch vooronderzoek:

een bureauonderzoek en verkennend veldonderzoek

RAAP

CULTUURHISTORIE

1050 voor Chr.

3750 voor Chr.

2200 voor Chr.

700 voor Chr.

150 na Chr.

320 na Chr.

250 na Chr.

1650 na Chr.

Colofon

Opdrachtgever: Mennik Holding B.V.

Titel: Plangebied Nijverheidsweg 7 in Nijeveen, gemeente Meppel; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en verkennend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: 17 mei 2018

Auteur: drs. Y. Boekema

Projectcode: MENI

Bestandsnaam: NO6236_MENI

Projectleider: drs. Y. Boekema

Projectmedewerker: T.M. Perger

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 4582473100

Autorisatie: drs. J.E.A. Jans

Bevoegde overheid: gemeente Meppel

ISSN: 0925-6369

RAAP

Leeuwenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

e-mail: raap@raap.nl

www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2018

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

1.1 Administratieve gegevens

- *type onderzoek*: een bureauonderzoek en verkennend veldonderzoek
- *bevoegde overheid*: gemeente Meppel
- *onderzoekskader*: omgevingsvergunning
- *datum veldonderzoek*: 12 januari 2018
- *locatie*:
  - *ligging*: het plangebied (figuren 1 en 2) bevindt zich aan de noordwestzijde van Nijeveen, ten westen van de Nijverheidsweg nr 7
  - *plaats*: Nijeveen
  - *gemeente*: Meppel
  - *provincie*: Drenthe
  - *oppervlakte plangebied*: circa 755 m²
  - *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 16G
  - *centrumcoördinaten (X/Y)*: 207.140/527.650
- *afbakening onderzoekszone*: straal van circa 500 m rondom het plangebied
- *ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer*: 4582473100
- *documentatie*: de documentatie van het project wordt bij RAAP bewaard onder de projectcode MENI en wordt binnen een termijn van 2 jaar overgedragen aan het Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis.

1.2 Aanleiding en doelstelling

In het plangebied zijn bodemingrepen gepland (zie § 2.5 voor een uitgebreide beschrijving) die mogelijk bedreigend zijn voor eventuele archeologische resten. Op de archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart van de gemeente Meppel wordt voor het plangebied een lage archeologische verwachting gegeven. Echter, volgens het bestemmingsplan Nijeveen heeft het plangebied een dubbelbestemming Waarde-archeologie. Ter plaatse wordt archeologisch onderzoek noodzakelijk geacht bij ingrepen groter dan 100 m². De doelstelling van het onderzoek is het vaststellen van de archeologische waarde van het terrein. Hiertoe is inzicht in de bodemopbouw en de gaafheid ervan van belang en dient te worden onderzocht of in het terrein archeologische resten aanwezig zijn.

1.3 Onderzoeksvragen

- Zijn de archeologisch relevante niveaus intact?
- Heeft dat gevolgen voor de archeologische verwachting?
- Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?
- Is archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk?

1.4 Randvoorwaarden

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep. De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.0), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als norm.

RAAP is gecertificeerd voor de protocollen 4001 Programma van eisen, 4002 Bureauonderzoek, 4003 Inventariserend veldonderzoek (landbodems), onderdelen proefsleuven en overig, 4004 Opgraven (landbodems) en 4006 Specialistisch onderzoek.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Hiervoor worden verschillende bronnen gebruikt (zie literatuurlijst). Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

Archeologische perioden			
Tijdperk		Datering	
Recente tijd			
Nieuwe tijd	C	1945	
	B	1850	
	A	1650	
Middeleeuwen	Laat B	1500	
	Laat A	1250	
	Vroeg	D: Ottoonse tijd	1050
		C: Karolingische tijd	900
		B: Merovingische tijd	725
		A: Volksverhuizingstijd	525
Romeinse tijd	Laat	450	
	Midden	270	
	Vroeg	70 na Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat	15 voor Chr.
		Midden	250
		Vroeg	500
	Bronstijd	Laat	800
		Midden	1100
		Vroeg	1800
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2000
		Midden	2850
		Vroeg	4200
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	4900/5300
		Midden	6450
		Vroeg	8640
	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	9700
		Jong B	12.500
		Jong A	16.000
Midden		35.000	
Oud		250.000	

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

2.2 Geomorfologie en bodem

- *landschappelijke setting*: het plangebied ligt op de overgang van het Fries veengebied naar het Drents zandgebied. De bodem bestaat uit veen op dekzand. Het gebied raakte waarschijnlijk vanaf 3000 jaar v. Chr. met veen bedekt. Het veen is bij de ontginningen in de Middeleeuwen deels afgegraven.
- *geomorfologie ontleend aan ARCHIS*: het plangebied is, wegens bebouwing, niet gekarteerd. Op basis van de omliggende gegevens bevindt het terrein zich echter in een vlakte van ten dele verspoelde dekzanden, vervlakt door veen en/of overstromingsmateriaal (code 2M14). Ten noorden en ten zuiden van het plangebied bevinden zich ontgonnen veenvlaktes (code 2M47 en 2M46).
- *bodem volgens bodemkaart*: moerige podzolgronden met zanddek en moerige laag (code zWp)

2.3 Historische situatie

Het dorp Nijeveen is ontstaan in de Middeleeuwen (<http://www.encyclopediedrenthe.nl/Nijeveen>). Vanuit de veendijk, de huidige Dorpsstraat, werd het achterliggende veengebied ontgonnen. Op de kadastrale minuut (uit circa 1830) en historische kaarten uit het begin van de 20^e eeuw bevindt zich aan beide zijden van de weg lintbebouwing, met daarachter langgerekte smalle percelen die haaks op de weg staan. Deze situatie is lange tijd ongewijzigd gebleven.

Op kaarten uit de begin jaren '60 van de vorige eeuw is te zien dat binnen het plangebied een erf met toegangsweg (de huidige NAM-weg) aanwezig was. In eerste instantie wordt binnen het erf één gebouw weergegeven, eind jaren '60 komt daar een tweede gebouw bij (zie Afbeelding 1). Dit tweede gebouw verdwijnt begin jaren '70 weer. Op een kaart uit 1986 wordt aangegeven dat zich ter plaatse van het perceel een aardgaswinning bevindt, het betreft een NAM-locatie. De bebouwing is dan inmiddels niet meer aanwezig. De NAM-locatie is rond 2003 gesloopt (mondelijke mededeling dhr. Mennik), hierbij is de bodem ook gesaneerd.

Afbeelding 1: Uitsnede topografische kaart uit 1967 met daarop (zwart omcirkeld) zichtbaar het erf met bebouwing en toegangsweg (de huidige NAM-weg).

2.4 Archeologische gegevens

In de omgeving van Nijeveen is een aantal archeologische vondsten bekend. Het betreffen boomstamkano's, stenen bijlen en middeleeuws aardewerk. Op de onderzoekslocatie zelf zijn echter geen archeologische vondsten bekend.

Circa 50 m ten zuiden van het plangebied is in 2015 een booronderzoek uitgevoerd (De Boer, 2015, zaak-id 3298875100). Uit het booronderzoek is gebleken dat in het centrale deel van dat plangebied oorspronkelijk sprake was van een langgerekte hoogte met een Oost-West oriëntatie. Deze rug is afgetopt en grotendeels verploegd. Het noordelijke deel van het plangebied ligt op de noordelijke flank van deze rug. Het zuidelijke deel van het plangebied ligt oorspronkelijk een meter lager. Hier bevindt zich nog een dunne laag veen. In het zuidelijke deel van het plangebied is grond opgebracht, mogelijk afgeschoven vanaf het midden. De rug is geïnterpreteerd als een dekzandrug, of als mogelijk onderdeel van een ringwal van een grote pingo-ruïne.

Circa 270 m ten zuidoosten van het plangebied is in 2010 een booronderzoek uitgevoerd (De Roller, 2010, zaak-id 2305473100). Uit het booronderzoek is gebleken dat de top van de bodem is vergraven. De basis bestaat uit dekzand. In een aantal boringen is in de top van het dekzand bodemvorming aanwezig. In een aantal boringen is een laag restveen op het dekzand aanwezig. In de overige boringen gaat de vergraven bovengrond scherp over in het onderliggende dekzand. Aanvullend op het booronderzoek is in een aantal zones nabij de Molenweg een archeologische begeleiding uitgevoerd (Krol, 2012, zaak-id 2307555100). In een groot deel van het onderzoeksgebied was in de top van het dekzand een deels intacte bodem (B-horizont) aanwezig. Door de verstoringen van het oude riool en de aanwezige kabels en leidingen was het vlak echter grotendeels verstoord, behalve bij de ontgraving voor parkeerplaatsen in het centrale deel van het onderzoeksgebied en in een gedeelte van het riooltracé in de Molenweg en de Burgemeester Weimalaan. Tijdens de werkzaamheden zijn geen archeologische sporen of vondsten aangetroffen.

Circa 470 m ten zuidoosten van het plangebied is in 2017 een booronderzoek uitgevoerd (Van der Zwet, 2017, zaak-id 4562758100). Het veldonderzoek heeft aangetoond dat de archeologische relevante niveaus buiten de voormalige bebouwing deels intact zijn. De top van het veen zal voor een deel in de bouwvoor zijn opgenomen, gezien het voorkomen van veenbrokken in de bouwvoor. Onder het veen bevindt zich dekzand, waarvan de top niet diep is verstoord. In geen enkele boring is in de top van het dekzand een podzolbodem waargenomen.

Circa 525 m ten zuidoosten, aan de Dorpstraat 25, is in 2012 een booronderzoek uitgevoerd (Van Hoof, 2012, zaak-id 2376649100). De bodem bestond uit een bouwvoor op een antropogene laag (met vondsten uit de 18e eeuw), op een veenlaag op dekzand. In één boring is in de top van het dekzand een podzol aangetroffen. Deze is bemonsterd met een megaboor en het hiermee opgeboorde sediment is gezeefd over een zeef met een diameter van 4 mm. Dit heeft geen archeologische indicatoren opgeleverd.

2.5 Huidige en toekomstige situatie

- *huidig gebruik*: het plangebied is momenteel onbebouwd en verhard met klinkers. Het terrein wordt gebruikt om landbouwmaterieel te stallen.
- *toekomstig gebruik*: binnen het plangebied zal een opslagloods worden gerealiseerd, mogelijk met een aangebouwd kantoor/woning. De oppervlakte van de loods bedraagt 660 m². De oppervlakte van het eventueel te realiseren kantoor/woning bedraagt circa 95 m². De exacte diepte van de ingrepen is nog niet bekend, maar zal naar alle waarschijnlijkheid maximaal 1 m –Mv bedragen.
- *consequentie voor de archeologie*: het is onbekend in hoeverre de bodem binnen het plangebied verstoord is door het verwijderen van de NAM-locatie en aansluitende sanering. De geplande ingreep zal delen van de nog onverstoorde bodem en eventuele archeologische resten mogelijk verstoren.

2.6 Gespecificeerde archeologische verwachting en advies

- *gespecificeerde archeologische verwachting*: op basis van bovenstaande gegevens kan worden gesteld dat binnen het plangebied archeologische resten aanwezig kunnen zijn. Resten uit de Steentijd worden verwacht in de top van het dekzand. Resten uit de (late) Middeleeuwen en Nieuwe Tijd worden in de top van de moerige laag/het veen verwacht. Vanaf het laat-Neolithicum tot aan de veenontginningen in de Middeleeuwen was het gebied naar alle waarschijnlijkheid te nat voor bewoning, hoewel resten uit deze periode niet geheel zijn uit te sluiten aangezien het gebied vermoedelijk wel werd gebruikt als jachtterrein.
- *archeologisch advies*: geadviseerd is om in het plangebied een verkennend booronderzoek uit te voeren om de archeologische verwachting te toetsen. Ten behoeve van het onderzoek is een Plan van Aanpak geschreven, waarin de onderzoeksvragen zijn geformuleerd.

3 Veldonderzoek

3.1 Methode

- *positie boringen*: regelmatig verdeeld
- *gebruikt boormateriaal*: Edelmanboor (Ø 7 cm)
- *totaal aantal boringen*: 6
- *minimaal geboorde diepte*: 1,35 m -Mv
- *maximaal geboorde diepte*: 1,55 m -Mv
- *boorbeschrijvingen*: lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989).
De uitgebreide boorbeschrijvingen (inclusief lithologisch profiel) zijn opgenomen in bijlage 1.
- *X-/Y-/Z-coördinaten boringen gemeten met*: RTK GPS

3.2 Resultaten

De laagopeenvolging (lithologisch) en interpretatie daarvan (lithogenetisch) worden van boven naar beneden beschreven.

Onder de klinkerverharding is in alle boringen een opgebracht lichtgrijs/bruingeel zandpakket aangetroffen (zwak siltig, matig fijn tot matig grof, al dan niet met zandbrokken). Dit pakket varieert in dikte tussen 0,35 en 1,45 m. In de boringen 1, 2, 3 en 6 bevindt zich onder het opgebrachte zandpakket, op een diepte tussen 0,5 en 1,01 m –NAP, een verstoord (donker)bruingrijs zandpakket (zwak siltig, matig fijn, humusarm tot matig humeus). In het verstoorde pakket zijn podzolresten en brokken opgebracht zand aanwezig. Onder het verstoorde zandpakket, op een diepte tussen 0,9 en 1,35 m –Mv (1,0 en 1,9 m –NAP), bevindt zich (lichtbruin)geel zand (zwak siltig, matig fijn), de C-horizont. In de boringen 4 en 5 reikt het opgebrachte pakket ruim dieper dan de verwachte verstoringsdiepte en is de natuurlijke bodem niet aangetroffen. Gezien de resultaten van de omliggende boringen (en dan met name de diepteligging van het niveau van de natuurlijke bodem) zal het veen en het dekzand hieronder niet meer intact zijn. De diepe verstoring zal te maken hebben met de sloop en sanering van de NAM-locatie.

4 Samenvatting

4.1 Conclusies

- Zijn de archeologisch relevante niveaus intact?
De bodem is binnen vrijwel het hele plangebied verstoord aangetroffen tot in de C-horizont. Gezien de dikte van het opgebrachte pakket bij boringen 4 en 5, ook ten opzichte van NAP, zal de bodem ook hier zijn verstoord. De archeologisch relevante niveaus (de top van het dekzand en de top van de moerige laag) zijn niet meer aanwezig
- Heeft dat gevolgen voor de archeologische verwachting?
Op basis van de resultaten van het booronderzoek, wordt aan het plangebied een lage archeologische verwachting toegekend.
- Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?
Er zijn geen aanwijzingen voor archeologische nederzettingen.
- Is archeologische vervolgonderzoek noodzakelijk?
Zie §4.2

4.2 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van het booronderzoek wordt de kans zeer klein geacht dat zich binnen het plangebied onverstoord archeologische resten bevinden. Vervolgonderzoek wordt niet noodzakelijk geacht. Indien tijdens de graafwerkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen dan dient hiervan melding te worden gemaakt bij de bevoegde overheid, de gemeente Meppel.

Dit advies dient nog te worden bekrachtigd door de bevoegde overheid, de gemeente Meppel.

Literatuur

- Boer, A de**, 2015. *Bureau voor Archeologie Rapport 223* Namweg, Nijeveen gemeente Meppel : een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen. Bureau voor Archeologie, Utrecht
- Hoof, B.I. van**, 2012. Dorpsstraat 25 te Nijeveen, gemeente Meppel; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek. *RAAP-notitie 4267*. RAAP, Weesp.
- Krol, T.N.**, 2012. Archeologische begeleiding werkzaamheden riooltracé centrum Nijeveen, gemeente Meppel (DR). *MUG-publicatie 2011-41*. MUG ingenieursbureau, Leek.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Roller, G.J. de**, 2010. Archeologisch bureau- en booronderzoek centrum Nijeveen, gemeente Meppel (DR). *MUG-publicatie 2010-125*. MUG ingenieursbureau, Leek.
- Zwet, E.J.M. van der**, 2017. Plangebied Overtje te Nijeveen, gemeente Meppel; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek. *RAAP-notitie 6080*. RAAP, Weesp.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Ligging van het plangebied (rood). Inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen (inclusief lithologisch profiel)

Figuur 1. Ligging van het plangebied (rood). Inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Boorpuntenkaart.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen

(inclusief lithologisch profiel)

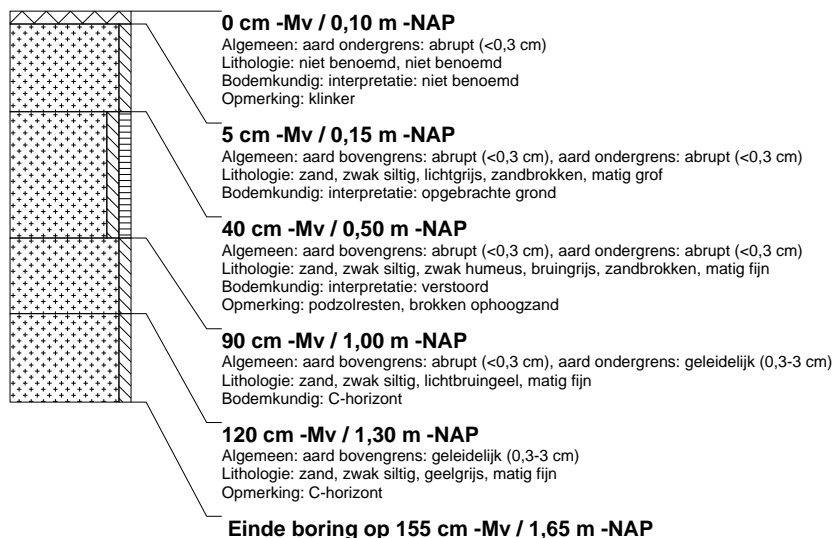
boring: MENI-1

beschrijver: YB, datum: 12-1-2018, X: 207.135,25, Y: 527.626,29, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 16G, hoogte: 0,16, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Drenthe, gemeente: Meppel, plaatsnaam: Nijeveen, opdrachtgever: Mennik Holding B.V., uitvoerder: RAAP Noord

boring: MENI-2

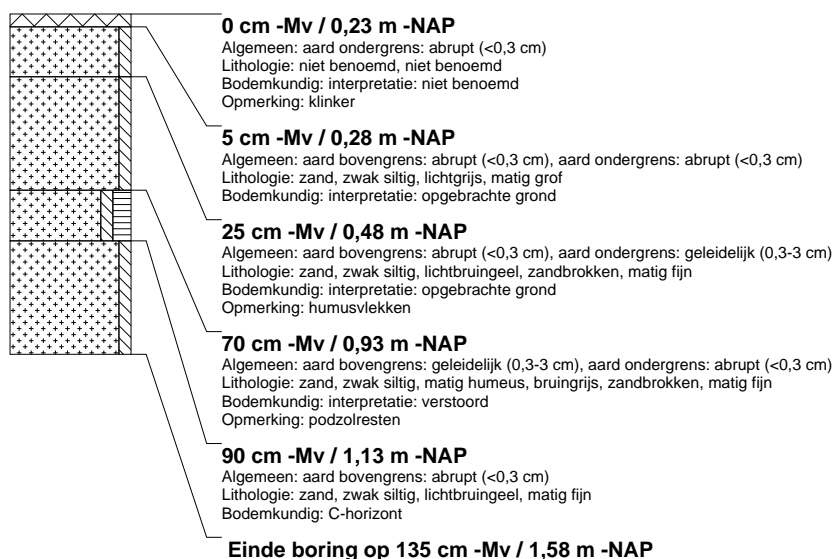
beschrijver: YB, datum: 12-1-2018, X: 207.149,87, Y: 527.631,76, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 16G, hoogte: -0,10, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Drenthe, gemeente: Meppel, plaatsnaam: Nijeveen, opdrachtgever: Mennik Holding B.V., uitvoerder: RAAP Noord

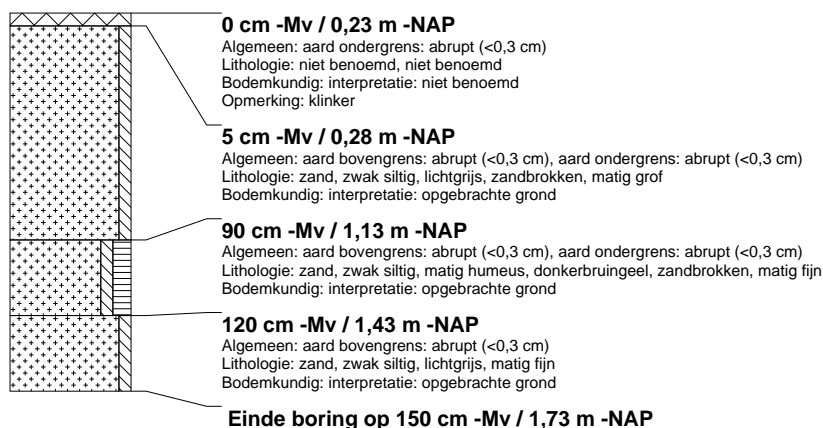
boring: MENI-3

beschrijver: YB, datum: 12-1-2018, X: 207.158,80, Y: 527.636,32, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 16G, hoogte: -0,23, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Drenthe, gemeente: Meppel, plaatsnaam: Nijeveen, opdrachtgever: Mennik Holding B.V., uitvoerder: RAAP Noord

boring: MENI-4

beschrijver: YB, datum: 12-1-2018, X: 207.153,11, Y: 527.652,70, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 16G, hoogte: -0,23, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Drenthe, gemeente: Meppel, plaatsnaam: Nijeveen, opdrachtgever: Mennik Holding B.V., uitvoerder: RAAP Noord

boring: MENI-5

beschrijver: YB, datum: 12-1-2018, X: 207.142,22, Y: 527.648,56, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 16G, hoogte: -0,06, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Drenthe, gemeente: Meppel, plaatsnaam: Nijeveen, opdrachtgever: Mennik Holding B.V., uitvoerder: RAAP Noord

boring: MENI-6

beschrijver: YB, datum: 12-1-2018, X: 207.133,64, Y: 527.644,41, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 16G, hoogte: 0,09, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Drenthe, gemeente: Meppel, plaatsnaam: Nijeveen, opdrachtgever: Mennik Holding B.V., uitvoerder: RAAP Noord

